

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Handel z korzyścią dla wszystkich – w kierunku bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej”

(COM(2015) 497 final)

(2016/C 264/17)

Sprawozdawca: Jonathan PEEL

Dnia 11 listopada 2015 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Handel z korzyścią dla wszystkich – w kierunku bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej”

(COM(2015) 497 final).

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 31 marca 2016 r.

Na 516. sesji plenarnej w dniach 27 i 28 kwietnia 2016 r. (posiedzenie z dnia 28 kwietnia 2016 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 159 do 7 (13 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji⁽¹⁾ „Handel z korzyścią dla wszystkich – W kierunku bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej”, opublikowany w październiku 2015 r. jako prezentowane w odpowiednim czasie i oczekiwane uaktualnienie polityki handlowej i inwestycyjnej UE.

1.1.1 Komunikat prezentuje pozytywny plan działań na rzecz przedsiębiorstw, a także pokazuje, że nowa komisarz ds. handlu zapoznała się z najważniejszymi wątpliwościami zgłaszanymi przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego i inne organizacje po trudnych dwóch latach, w których handel po raz pierwszy w tym dziesięcioleciu stał się kwestią polityczną budzącą tak duże zainteresowanie. Proponowany w komunikacie ambitny program ma istotne znaczenie w czasie rosnącej niepewności gospodarczej na świecie. Handel i inwestycje są niezwykle ważne dla dobrobytu gospodarczego UE, która jest największym na świecie blokiem handlowym. Podpisanie układu w sprawie partnerstwa transpacyficznego (TPP) przypomina w stosownym momencie UE o potrzebie utrzymania konkurencyjności.

1.1.2 EKES obawia się, że trudno będzie sprostać tak wielu rozbudzonym oczekiwaniom, co z kolei może z czasem wywołać problemy i rozczarowanie, gdy w negocjacjach handlowych UE osiągnięty zostanie nieunikniony kompromis. Komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” będzie oceniany pod kątem tego, czy Komisja jest w stanie udowodnić, że w wyniku podpisania umów handlowych nie zostaną obniżone standardy ochrony środowiska, pracy i inne. W istocie umowy powinny mieć na celu poprawę tych standardów.

1.2 Uważamy, że najlepszym sposobem na osiągnięcie tego celu jest o wiele większe zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego zarówno podczas negocjacji, jak i w procesie wdrażania. Społeczeństwo obywatelskie oczekiwałoby, aby w centrum procesu podejmowania decyzji politycznych w zakresie unijnej polityki handlowej znajdowały się przejrzystość, odpowiedzialność, oceny i analizy.

1.2.1 Dzięki swojej instytucjonalnej roli Komitet może pomóc w realizacji tych celów za pośrednictwem szeregu kontaktów wewnętrznych i zewnętrznych. Taki wzmocniony dialog musi obejmować również intensywniejsze konsultacje z partnerami społecznymi na temat potencjalnych skutków handlu i inwestycji dla zatrudnienia.

⁽¹⁾ COM(2015) 497 final.

1.3 EKES z dużym zadowoleniem przyjmuje otrzymanie wniosku o konsultację w sprawie komunikatu „Handel z korzyścią dla wszystkich”, co stanowi uznanie rosnącej roli Komitetu i jego znaczenia w polityce handlowej. Niemniej rozczarowuje fakt, że w samym komunikacie nie wspomina się o roli EKES-u.

1.4 Komitet z zadowoleniem przyjmuje podkreślenie w komunikacie „Handel z korzyścią dla wszystkich” potrzeby zwiększenia skuteczności handlu i inwestycji UE, potrzeby większej przejrzystości, wagi promowania wartości UE, a także potrzeby synchronizacji z innymi kluczowymi dziedzinami polityki UE. Komunikat przede wszystkim szeroko omawia zrównoważony rozwój, w szczególności w dziedzinie praw człowieka i praw socjalnych, a także ochrony środowiska. W następstwie konferencji COP 21 należy w nim teraz także uwzględnić walkę z ociepleniem klimatu będącą nieodłączną częścią wartości UE.

1.5 Z zadowoleniem przyjmujemy także zobowiązanie do poświęcania większej uwagi małym przedsiębiorstwom, które przy wchodzeniu na nowe rynki borykają się z większymi barierami. We wszystkich prowadzonych negocjacjach obiecuje się specjalne postanowienia dotyczące MŚP, idąc za przykładem transatlantyckiego partnerstwa handlowo-inwestycyjnego UE–USA (TTIP), a także „regularne przeglądy barier” napotykanym przez MŚP na poszczególnych rynkach. Ważna jest tu opinia Komitetu w sprawie ⁽²⁾ wpływu TTIP na MŚP.

1.6 Komitet z zadowoleniem przyjmuje również sugestie dotyczące ożywienia Światowej Organizacji Handlu (WTO) i systemu wielostronnego, szczególnie w świetle 10. konferencji ministerialnej w Nairobi. Podkreśla to aspekt regulacyjny WTO oraz potrzebę bardziej ukierunkowanego podejścia, szczególnie istotnego w świetle celów zrównoważonego rozwoju i celów COP 21 oraz w kontekście wzrostu globalnych łańcuchów wartości i dostaw, handlu cyfrowego i handlu elektronicznego. Należy utrzymać nadrzędne znaczenie wielostronnego podejścia, na przykład poprzez unikanie sprzecznych przepisów lub standardów. Należy również szczególnie zadbać o to, by nie pozostawić poza tym kręgiem kluczowych krajów, zwłaszcza biedniejszych, rozwijających się państw, szczególnie w Afryce.

1.7 Działania na rzecz handlu i inwestycji należy podejmować wewnątrz UE, zwłaszcza w następstwie debaty na temat TTIP. Z zadowoleniem przyjmujemy obietnicę, że „żadna umowa handlowa UE nie będzie prowadzić do niższego poziomu ochrony konsumentów, ochrony środowiska i ochrony socjalnej” ⁽³⁾. Polityka handlowa musi być dostosowana do zrównoważonego rozwoju, w tym długoterminowej stabilności gospodarczej.

1.7.1 Konieczne jest zapewnienie opartej na faktach debaty na wysokim poziomie zarówno na szczeblu UE, jak i państw członkowskich. Niezbędne jest zapewnienie wszystkim zainteresowanym stronom pewności, że zostaną wysłuchane.

1.7.2 Komitet postrzega za bardzo pozytywny krok zamiar uczynienia polityki handlowej bardziej otwartej i przejrzystej oraz korzystniejszej dla konsumentów. Opinie konsumentów muszą być brane pod uwagę, aby wzmacniać zaufanie i pomóc w dopilnowaniu, by handel stał się bardziej zrównoważony i odpowiedzialny. Podzielamy jednak obawę Europejskiej Organizacji Konsumentów, że nadal brakuje mechanizmów wprowadzających do polityki handlowej zasadę ostrożności oraz podejście oparte na ryzyku. Musi to z kolei stanowić integralną część zasady innowacyjności ⁽⁴⁾.

1.8 Komitet uważa jednak, że Komisja powinna uczynić więcej. Powinna wykazać, że sama ponosi odpowiedzialność w swoich negocjacjach dotyczących handlu i inwestycji oraz odpowiada za realizację swoich twierdzeń dotyczących korzyści dla wszystkich.

1.8.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje zawarte w komunikacie zobowiązanie do zapewnienia tego samego poziomu przejrzystości wszystkich negocjacji, jaki osiągnięto w przypadku TTIP (ale jeszcze nie w przypadku Japonii). Regularne spotkania podsumowujące podczas każdej rundy negocjacji są istotne dla społeczeństwa obywatelskiego. Ze względu na swoją rolę instytucjonalną Komitet jest rozczarowany, że nie został formalnie włączony do specjalnej grupy doradczej ds. TTIP. Należy to skorygować w przyszłych negocjacjach.

⁽²⁾ Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 34.

⁽³⁾ Zob. przypis 1.

⁽⁴⁾ „Better Framework for Innovation”, opublikowane przez BUSINESSEUROPE et al, czerwiec 2015 r.

1.9 Komitet uznaje za szczególnie rozczarowujący brak odniesienia w komunikacie do mechanizmów monitorowania przez społeczeństwo obywatelskie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w istniejących umowach handlowych UE, a także brak nawiązania do sposobu ich rozwoju i wzmocnienia. Komitet uważa, że mechanizmy egzekwowania muszą mieć zastosowanie również do samych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, i to począwszy od wniosku Komisji w sprawie TTIP.

1.9.1 Mechanizmy te posiadają duży potencjał i mogą zapewnić wymierne rezultaty. Stanowią ważny kanał dialogu i współpracy ze społeczeństwem obywatelskim z krajów partnerskich, lecz nie zostały wspomniane. Uważamy, że jest to sprzeczne z intencją promowania ambitnych i innowacyjnych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w przyszłych umowach wraz z określonymi przepisami materialnymi.

1.9.2 Istnieje już wystarczająco dużo zdobytych doświadczeń, które mogą być podstawą refleksji i z których można wyciągnąć wnioski, aby sformułować jasne, pozytywne zalecenia na przyszłość. Potrzebne są wyważone, zorganizowane i wzmocnione wewnętrzne grupy doradcze. Istotne znaczenie ma również budowanie zdolności i lepsza promocja, zarówno z krajami partnerskimi, jak i z lokalnym społeczeństwem obywatelskim, z myślą o zachęcaniu do udziału większą liczbą organizacji.

1.9.3 Wspólne posiedzenia obu wewnętrznych grup doradczych muszą zostać wpisane do umów, czemu towarzyszyć powinno odpowiednie finansowanie i rozszerzenie uprawnień, aby objąć działania ukierunkowane na szersze cele dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju.

1.10 Pominięto jeszcze zaskakująco inne kwestie. Mimo że jest to komunikat Komisji, brakuje w nim wystarczających odniesień do powiązań z innymi dyrekcjami generalnymi. Komitet wciąż nie jest przekonany, że Komisja wypracowała przekrojowe podejście w zakresie kluczowych kwestii.

1.10.1 EKES ubolewa, że nie zastosowano w pełni skoordynowanego podejścia do celów zrównoważonego rozwoju. Handel i inwestycje odegrają zasadniczą rolę w realizacji tych celów, które wyznaczają globalny program działań na kolejne 15 lat. Mimo to w tekście komunikatu występują jedynie dwa odniesienia do celów zrównoważonego rozwoju. Jest to wyraźnie zaprzepaszczone szansa. EKES wzywa do pilnego dialogu w celu zapewnienia zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w monitorowanie wpływu handlu i inwestycji na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju.

1.10.2 Brakuje też jakiegokolwiek odniesienia do odnowienia umowy o partnerstwie AKP–UE, której podpisanie ma nastąpić do 2020 r. UE musi również aktywnie wspierać wzrost zainteresowania wewnątrzafrykańską współpracą handlową, która ma kluczowe znaczenie dla rozwoju Afryki. Około połowa krajów afrykańskich nie jest obecnie objęta umowami o partnerstwie gospodarczym, a jednak brakuje wzmianek dotyczących ogólnofrykańskiej strategii UE wykraczającej poza te umowy i ramy AKP.

1.10.3 EKES jest także rozczarowany, że w komunikacie nie ma mowy o innych kluczowych obszarach polityki handlowej. Mimo że często wspomina się o znaczeniu energetyki i surowców, w komunikacie brakuje wzmianki o potrzebie zabezpieczenia importu tych kluczowych zasobów z krajów, z którymi na razie nie ma w planach zawarcia umów o wolnym handlu, lub zmniejszenia w inny sposób naszej zależności energetycznej.

1.11 Wreszcie Komitet apeluje o przyznanie wystarczających zasobów na wprowadzenie w życie komunikatu „Handlu z korzyścią dla wszystkich”, jeśli ta ambitna polityka handlowa i inwestycyjna ma zostać zrealizowana z powodzeniem. Należy przy tym uwzględnić rolę odgrywaną przez misje i delegatury UE za granicą.

2. Kontekst ogólny

2.1 Handel i inwestycje to obszary niezwykle istotne dla UE. Jak stwierdzono w komunikacie, ponad 30 mln miejsc pracy w UE, tj. jedno z siedmiu, jest zależnych od eksportu, handel jest jednym z niewielu dostępnych instrumentów pozwalających na stymulowanie gospodarki bez obciążania budżetu państwa, przy czym oczekuje się, że w nadchodzących 15 latach ok. 90 % światowego wzrostu gospodarczego powstanie poza Europą.

2.2 Komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” stanowi przegląd strategii handlowej UE, przygotowany w dobrym momencie w rok po objęciu urzędu przez Komisję w obecnym składzie. Jest to trzeci taki komunikat, licząc od „Globalnego wymiaru Europy”⁽⁵⁾ opublikowanego w 2006 r., gdy brakowało postępów w negocjacjach w ramach dauhańskiej agendy rozwoju WTO.

2.2.1 Komunikat podkreśla potrzebę zwiększenia skuteczności handlu i inwestycji UE, potrzebę większej przejrzystości, znaczenie promowania wartości UE, a także konieczność uzupełniania innych kluczowych dziedzin polityki UE. Obiecuje się w nim, że większa uwaga zostanie teraz zwrócona na małe przedsiębiorstwa, które przy wchodzeniu na nowe rynki borykają się z większymi barierami.

2.2.2 W komunikacie podkreślono również potrzebę zakończenia prowadzonych obecnie negocjacji, przede wszystkim w sprawie TTIP oraz z Japonią i Chinami⁽⁶⁾ (w sprawie inwestycji), przy szczególnym uwzględnieniu w umowie z Chinami strategii „jednego pasa, jednej drogi”. Zwraca się też uwagę na ratyfikację CETA (kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej między UE a Kanadą).

2.2.3 Obiecuje się położenie większego nacisku na stosunki handlowe z Azją jako całością, przy uwzględnieniu ponownej większej koncentracji na międzyregionalnych umowach o wolnym handlu z państwami ASEAN i umowach inwestycyjnych z Hongkongiem i Tajwanem, a także wezwania do wznowienia negocjacji z Indiami, które utknęły w martwym punkcie. Przewiduje się również umowy o wolnym handlu z Australią i Nową Zelandią oraz potwierdza się dokonanie przeglądów istniejących umów o wolnym handlu z Meksykiem i Chile.

2.3 Komunikat określa stopień, w jakim znaczący i trwałe wzrost wolumenu handlu światowego i inwestycji w ostatnich dekadach poprawił ogólny dobrobyt i przełożył się na wyższy poziom zatrudnienia w UE i poza jej granicami.

2.3.1 Uznaje się w nim również, że handel może „przejściowo wywierać niekorzystny wpływ na niektóre regiony i pracowników, jeżeli nowa konkurencja okaże się zbyt silna dla niektórych przedsiębiorstw”, i podkreśla się, że „dla osób bezpośrednio dotkniętych tego rodzaju sytuacją są to jednak niebagatelne zmiany”. Ważny w tym kontekście jest Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji. Pomógł on w latach 2013–2014 ponad 27 600 pracownikom⁽⁷⁾. Korzyści z handlu nigdy nie rozkładają się równomiernie i choć ogólny rozrachunek jest pozytywny, to negatywne skutki mogą pojawić się w konkretnych sektorach, na konkretnych obszarach geograficznych czy na poziomie indywidualnym.

2.3.2 Zwraca się ponadto uwagę, że w porównaniu z sytuacją sprzed 15 lat obecnie o dwie trzecie więcej miejsc pracy zależy od eksportu, przy czym są to stanowiska „wymagające ponadprzeciętnych umiejętności, ale i opłacane powyżej średniej”⁽⁸⁾. Dodaje się, że „ponad 600 000 MŚP, zatrudniających ponad 6 mln osób, bezpośrednio eksportuje towary poza UE, odpowiadając za jedną trzecią całego eksportu z UE”⁽⁹⁾ oraz że „wiele przedsiębiorstw eksportuje usługi” lub działa w charakterze dostawców dla wielkich firm.

2.3.3 Od 2000 r. eksport towarów europejskich niemal potroił się, wzrastając o 1,5 bln EUR, a UE utrzymuje udział „w światowym eksporcie towarów” (na poziomie 15%), co stanowi wzrost porównywalny do chińskiego, przy jednoczesnym spadku globalnych udziałów USA i Japonii. W komunikacie wspomniano także o ważnym, pozytywnym wpływie umowy o wolnym handlu między UE a Koreą Południową, ponieważ w tym przypadku niegdysiejszy deficyt zamienił się w nadwyżkę.

2.3.4 W komunikacie podkreśla się rosnącą wzajemną zależność między importem a eksportem. Import energii i surowców wciąż jest niezbędny, lecz w komunikacie czytamy, że „dotyczy to też części, komponentów i dóbr inwestycyjnych takich jak maszyny. [...] Udział importowanych komponentów w towarach eksportowanych z UE wzrósł od 1995 r. o ponad połowę”⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ COM(2006) 567 final.

⁽⁶⁾ W wypadku Chin istotną kwestią jest także status gospodarki rynkowej.

⁽⁷⁾ Komunikat prasowy KE, lipiec 2015.

⁽⁸⁾ Zob. przypis 1.

⁽⁹⁾ Tamże.

⁽¹⁰⁾ Tamże.

3. Zmiany w strukturze światowego handlu

3.1 Komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” słusznie podkreśla potrzebę utrzymania podstawowych zasad UE oraz wykorzystywania umów handlowych „jako dźwigni służącej promowaniu na świecie wartości takich jak zrównoważony rozwój, prawa człowieka i prawa socjalne, sprawiedliwy i etyczny handel oraz walka z korupcją”.

3.1.1 Komunikat publikowany jest w momencie, gdy handel przechodzi poważne zmiany. Zawarto niedawno dwie ważne umowy międzynarodowe, które będą mieć daleko idące skutki dla struktury światowego handlu. Pierwszą jest przyjęcie we wrześniu 2015 r. celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, które są częścią jej programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030; komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” odnosi się jedynie w dwóch miejscach do celów zrównoważonego rozwoju.

3.1.2 Następnie w grudniu pomyślnie zakończono w Paryżu Konferencję Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC COP 21).

3.2 Handel i inwestycje będą mieć olbrzymie znaczenie dla promocji, ukierunkowania i wdrożenia celów zrównoważonego rozwoju także dlatego, że według UNCTAD zrealizowanie postawionych celów będzie wymagać znalezienia co rok dodatkowo 2,5 bln USD, a duża część tej sumy ma pochodzić z sektora prywatnego.

3.2.1 W deklaracji ministerialnej z ostatniej X konferencji ministerialnej WTO w Nairobi uznano, że handel międzynarodowy może odegrać rolę w osiągnięciu zrównoważonego, dynamicznego i zharmonizowanego wzrostu dla wszystkich⁽¹¹⁾, i przekazano jasny komunikat, że WTO ma do odegrania ważną rolę w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju oraz że będzie to znacznie trudniejsze bez skutecznego wielostronnego mechanizmu handlu.

3.2.2 Wkład handlu i inwestycji na łagodzenie zmiany klimatu również zyska na znaczeniu. Pełne skutki porozumienia paryskiego dla handlu dopiero się uwidocznia. Postępy w negocjacjach dotyczących fakultatywnej umowy w sprawie towarów środowiskowych stanowią ważny krok w kierunku włączenia kwestii zmiany klimatu do wielostronnej polityki handlowej, ale nadal istnieje potrzeba podejmowania dalszych wielostronnych działań, aby promować spójność i wzajemne wspieranie się handlu i środowiska.

3.3 Inną istotną zmianą wpływającą na handel międzynarodowy i inwestycje jest wyraźne rozszerzenie globalnych łańcuchów wartości i globalnych łańcuchów dostaw wraz z wykładniczym wzrostem handlu cyfrowego i elektronicznego.

3.3.1 Duża część handlu przypada obecnie na półprodukty i usługi pośrednie – składniki końcowego produktu. Ten rozdrobniony proces produkcji może się rozkładać na wiele krajów i może ulegać zmianie, ale kraje rozwijające się również chcą specjalizować się w globalnych łańcuchach wartości. Globalne łańcuchy dostaw obejmują te aspekty globalnych łańcuchów wartości, które wiążą się z pozyskiwaniem, lecz nie z koncepcją czy końcowym produktem bądź dystrybucją dobra lub usługi.

3.3.2 W komunikacie (pkt 2.1.1) słusznie szeroko omawia się usługi i ich wykładniczy wzrost jako zasadniczy element handlu. Jednakże należałoby wyjść poza aspekt tradycyjnego handlu usługami i Komisja powinna ściśle monitorować dalszą ewolucję tego wzrostu oraz sposób, w jaki pod różnymi względami wpływa ona na handel międzynarodowy.

3.3.3 Komitet z zadowoleniem przyjmuje podkreślenie w komunikacie „Handel z korzyścią dla wszystkich”, że polityka handlowa powinna „zajmować się szerszym zakresem spraw”⁽¹²⁾, jeśli UE ma zapewnić sobie należyte miejsce w globalnym łańcuchu wartości, w tym promocją handlu usługami, usprawnianiem handlu cyfrowego oraz ochroną konsumentów i ich danych osobowych.

⁽¹¹⁾ Deklaracja ministerialna z Nairobi – punkt 4WT/MIN(15)/DEC https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

⁽¹²⁾ Zob. przypis 1.

3.3.4 Komitet z zadowoleniem przyjmuje również zobowiązanie Komisji dotyczące dalszego opracowywania polityki na rzecz odpowiedzialnego zarządzania globalnymi łańcuchami dostaw, co zgodnie z komunikatem jest „niezbędnym warunkiem zgodności polityki handlowej z wartościami europejskimi”⁽¹³⁾. Komitet pozytywnie odnosi się do postępów osiągniętych już przez Komisję w tym obszarze, w szczególności inicjatywę dotyczącą praw pracowniczych w Mjanmie. Monitorowanie łańcuchów dostaw musi odgrywać kluczową rolę w realizacji celów komunikatu „Handel z korzyścią dla wszystkich” w tym zakresie.

3.3.5 Jest to właściwy moment na lepsze zrozumienie działania globalnych łańcuchów dostaw, w szczególności ich wpływu na gospodarkę i rynek pracy w państwach trzecich, aby promować zrównoważony rozwój, wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, prawa człowieka, a przede wszystkim tworzenie godnych miejsc pracy. W związku z tym Komitet zwraca uwagę na swój ogłoszony niedawno raport informacyjny w sprawie: „Odpowiedzialność socjalna i społeczna przedsiębiorstw”⁽¹⁴⁾. EKES przygotowuje również oddzielną opinię w sprawie godnej pracy w globalnych łańcuchach dostaw przed Międzynarodową Konferencją Pracy w czerwcu oraz w celu wzmocnienia promowania odpowiedzialnej postawy przedsiębiorstw, co jest priorytetem prezydencji niderlandzkiej.

3.4 Niemniej jednak wielostronne podejście do handlu wciąż ma kluczowe znaczenie. Znajduje się ono w samym centrum światowego handlu i według komunikatu jest „fundamentem unijnej polityki handlowej”⁽¹⁵⁾. Punkt wyjścia WTO jest jednak zupełnie inny niż w przypadku celów zrównoważonego rozwoju czy COP 21. Cele zrównoważonego rozwoju i cele COP 21 to jasne zestawy celów, natomiast WTO posiada jedynie czytelny mechanizm. Jak pokazuje ograniczony zakres porozumienia osiągniętego zarówno na Bali, jak i w Nairobi, wspólne cele WTO niełatwo będzie zrealizować.

3.4.1 Komitet nadal silnie wspiera wielostronność, szczególnie biorąc pod uwagę potrzebę realizacji celów zrównoważonego rozwoju i celów COP 21 oraz w kontekście wzrostu globalnych łańcuchów wartości i dostaw, handlu cyfrowego i handlu elektronicznego.

3.5 Komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” słusznie podkreśla⁽¹⁶⁾ kluczową rolę WTO w zakresie opracowywania i egzekwowania reguł światowego handlu, stwierdzając, że zbiór przepisów WTO „jest podstawą porządku światowego handlu”⁽¹⁷⁾. WTO gwarantuje globalną kompatybilność i jej zbiór przepisów, poparty mechanizmem rozwiązywania sporów⁽¹⁸⁾, jest wysoko ceniony i coraz częściej stosowany. Istnieje realne zagrożenie, że „mega-regionalne” i inne główne dwustronne umowy o wolnym handlu mogą zacząć wyznaczać potencjalnie nakładające się na siebie, a nawet sprzeczne regulacje, co skomplikowałoby przepisy dotyczące światowego handlu, zamiast je uprościć. Na przykład Komitet zauważa z zaniepokojeniem, że postanowienia dotyczące reguł pochodzenia w ostatniej umowie UE zawartej z Wietnamem mogą być niezgodne z postanowieniami przyjętymi przez Wietnam w ramach umowy o partnerstwie transpacyficznym (TPP).

3.6 Wiele kwestii ujętych w dauhańskiej agendzie rozwoju WTO można rozwiązać wyłącznie na poziomie wielostronnym, na co zwraca się uwagę od czasu rundy urugwajskiej. Obejmowałyby to skuteczne, globalne porozumienie w sprawie ogólnego poziomu dotacji w rolnictwie, co stanowi kluczowy cel dauhański. Należy nadal pracować nad wielostronnymi rozwiązaniami.

3.6.1 Umowy o wolnym handlu muszą zapewniać prawdziwą wartość dodaną. W większym stopniu uwzględniają one różnice regionalne i krajowe, jak również wrażliwość kulturową. Umowy o wolnym handlu muszą ostatecznie wzmocniać wielostronność.

3.7 W komunikacie „Handel z korzyścią dla wszystkich” przeanalizowano sposoby ożywienia WTO i systemu wielostronnego. Oprócz odniesienia do aspektu regulacyjnego, słusznie wskazano tam potrzebę bardziej ukierunkowanego podejścia. Ponadto słusznie zwrócono uwagę w komunikacie na rosnącą dysproporcję wynikającą ze wzrostu szeregu szybko rozwijających się gospodarek i potrzebę wniesienia przez nie większego wkładu na rzecz pomocy innym krajom, które pozostają w tyle pod względem rozwoju.

⁽¹³⁾ Tamże.

⁽¹⁴⁾ Raport informacyjny w sprawie: „Odpowiedzialność socjalna i społeczna przedsiębiorstw” (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>).

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 497 final, pkt 5.1.

⁽¹⁶⁾ Tamże, pkt 5.1.1.

⁽¹⁷⁾ Tamże.

⁽¹⁸⁾ Rozpatruje obecnie 500. sprawę.

3.8 Komitet mimo to wyraża zaniepokojenie, że komunikat zawiera dwie propozycje, które, jak się wydaje, zmierzają w innym kierunku niż deklarowane zamiary. Po pierwsze, chodzi o propozycję, by „podgrupa członków WTO mogła prowadzić bardziej zaawansowane negocjacje w sprawie danego zagadnienia” (podejście fakultatywne), co ma już miejsce w odniesieniu do negocjacji dotyczących umowy w sprawie towarów środowiskowych oraz proponowanego porozumienia w sprawie handlu usługami. Jednak jeśli takie podejście stanie się normą, wiele ważnych krajów może znaleźć się poza tym kręgiem, zwłaszcza biedniejsze, rozwijające się państwa, szczególnie w Afryce. Konieczne jest utrzymanie ścisłego monitorowania, aby zapewnić kompatybilność między fakultatywnością a pełną wielostronnością.

3.8.1 Po drugie, jeśli propozycja, by udział w takich umowach jak TTIP był otwarty dla innych (choć złożona z myślą o takich krajach jak Turcja, Norwegia oraz inne państwa członkowskie EOG), miałaby być powiązana z innymi ważnymi umowami (takimi jak umowa między UE a Japonią lub CETA), mogłoby to kwestionować sens samego WTO, między innymi dlatego, że mogłoby to oznaczać powrót do dawnych czasów, w których dominującą rolę odgrywała grupa G4.

4. Uwagi strategiczne i pominięcia

4.1 Mimo że w komunikacie „Handel z korzyścią dla wszystkich” omówiono wiele kluczowych kwestii strategicznych i istotnych tematów handlowych, występuje w nim szereg pominięć.

4.2 Po pierwsze występują jedynie dwa odniesienia do celów zrównoważonego rozwoju, gdzie rola handlu i inwestycji będzie olbrzymia. Cele te idą znacznie dalej niż milenijne cele rozwoju i będą mieć wpływ na praktycznie każdy kraj, także dlatego, że dotyczą one energetyki i zmiany klimatu.

4.2.1 Niemniej pkt 4.2 komunikatu zawiera wiele istotnych wniosków i zobowiązań, a także omawia wiele istotnych spraw, takich jak oceny wpływu na zrównoważony rozwój oraz skutki nowych umów o wolnym handlu dla krajów najmniej rozwiniętych. Brakuje jednak istotnego powiązania z ogólnym podejściem UE do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju. Komitet ubolewa, że nie wykazano w pełni skoordynowanego podejścia.

4.3 Brakuje również jakiegokolwiek odniesienia do odnowienia umowy z Kotonu o partnerstwie AKP–UE czy do tych regionów, w szczególności w Afryce, z którymi nie zawarto umów o partnerstwie gospodarczym. Kluczowym przesłaniem konferencji w Nairobi było powszechne pragnienie rozwijania nie tylko Unii Afrykańskiej, lecz także pracy na rzecz „kontynentalnej strefy wolnego handlu” (CFTA) dla Afryki jako całości, z jej ponad 50 państwami. UE ma wyjątkową możliwość promowania tej właśnie aspiracji i powinna traktować ją priorytetowo.

4.3.1 UE słusznie poświęca dużą uwagę AKP, ale AKP musi stać się jeszcze większym priorytetem w związku z rozpoczęciem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju. Z zadowoleniem przyjmujemy zobowiązanie UE do przeprowadzenia przeglądu wspólnej strategii UE dotyczącej pomocy na rzecz wymiany handlowej, „aby zwiększyć zdolność krajów rozwijających się do wykorzystywania możliwości oferowanych przez umowy handlowe”, zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju, oraz do wykorzystywania handlu również do wspierania integracji regionalnej.

4.3.2 Uwaga UE jest skierowana na deklarację końcową z 14. Zjazdu Środowisk Społeczno-Gospodarczych AKP–UE w Jaunde w lipcu 2015 r.⁽¹⁹⁾, w której stwierdza się, że należy wykorzystać wszystkie dostępne zasoby finansowe, aby osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju w ramach skutecznego, przejrzystego zarządzania budżetem przy zaangażowaniu sektora prywatnego.

4.3.3 To podejście odzwierciedla dwie inne niedawne opinie Komitetu. Jedna z nich⁽²⁰⁾ podkreśla, że skuteczna pomoc na rzecz wymiany handlowej wymaga również aktywnego udziału podmiotów gospodarczych i społecznych w kształtowaniu programów, monitorowaniu ich wdrażania oraz ocenie ich wyników i wpływu. Zapewniając uwzględnienie w stosunkach z państwami AKP ich różnorodności, Komisja powinna dbać o szeroki i aktywny udział takich podmiotów, w tym partnerów społecznych i szerzej rozumianego społeczeństwa obywatelskiego. W związku z tym godne ubolewania jest to, że niedawna umowa o partnerstwie gospodarczym z Południowoafrykańską Wspólnotą Rozwoju nie zawiera takich postanowień.

⁽¹⁹⁾ Deklaracja końcową z 14. Zjazdu Środowisk Społeczno-Gospodarczych AKP–UE organizowanego zgodnie z umową z Kotonu.

⁽²⁰⁾ Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 49.

4.3.3.1 W drugiej opinii⁽²¹⁾ EKES podkreślił, że przedsiębiorstwa oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego w krajach rozwijających się potrzebują wsparcia w zdobywaniu umiejętności i zdolności koniecznych do wywierania korzystnego wpływu na środowisko pracy – z uwzględnieniem poszanowania dla uznanych zasad demokratycznych, ułatwiania zakładania i rozwoju przedsiębiorstw, zwiększania przejrzystości i zmniejszania przytłaczającej biurokracji i szerzącej się korupcji, także z uwagi na przyciąganie inwestorów zagranicznych i lokalnych.

4.4 Po trzecie w komunikacie brak jest wzmianki o konieczności zabezpieczenia importu kluczowych zasobów z krajów, z którymi póki co nie planuje się zawarcia umów o wolnym handlu, lub zmniejszenia w inny sposób zależności energetycznej UE. Znaczna liczba miejsc pracy zależy także od bezpiecznych, regularnych dostaw energii i kluczowych surowców. Komitet zbadał tę kwestię we wcześniejszej opinii, w której apelował o skuteczną globalną strategię oraz wyraźną procedurę UE w reakcji na sytuację awaryjną lub kryzysową w przypadku, gdy ważne towary importowe staną się nagle z jakiegoś powodu niedostępne⁽²²⁾.

4.4.1 Komitet był natomiast rozczarowany, że w ogłoszonym niedawno komunikacie Komisji w sprawie pakietu dotyczącego unii energetycznej⁽²³⁾ sekcja „Wzmacnianie roli Europy na globalnych rynkach energii” jest zadziwiająco słabo wyartykułowana. W komunikacie tym zestawiono Algierię z Turcją, co zdaniem Komitetu jest nieodpowiednie, przy czym nie wspomniano o kluczowych korytarzach energetycznych ani o strategicznym partnerstwie UE z Chinami, zwłaszcza w kontekście współpracy w zakresie energii i transportu.

4.4.2 Porozumienie wieńczące paryską konferencję COP 21 zostało zawarte już po publikacji komunikatu „Handel z korzyścią dla wszystkich”. Międzynarodowy system handlu będzie musiał odzwierciedlić jego cele, jak również cele zrównoważonego rozwoju. W procesie przeciwdziałania zmianie klimatu trzeba będzie też uwzględnić ślad węglowy i zachęty dotyczące różnorodności biologicznej.

4.5 Jeśli chodzi o inwestycje, co stanowi obszar kompetencji UE dopiero od Traktatu z Lizbony, w komunikacie zaproponowano uaktualnienie istniejących umów o wolnym handlu zawartych przez UE i dodanie osobnego rozdziału poświęconego inwestycjom, co dotyczyć ma także nowych, toczących się osobno negocjacji z Hongkongiem i Tajwanem.

4.5.1 Po drugie, celem jest uregulowanie sprawy ochrony inwestycji i arbitrażu po kontrowersjach związanych z rozstrzygnięciem sporów między inwestorem a państwem oraz późniejszych propozycjach w sprawie negocjacji TTIP. W komunikacie zaproponowano położenie większego nacisku na zapisanie w umowach o wolnym handlu prawa państwa do regulacji, łącznie z przekształceniem starego systemu „w publiczny system sądów ds. inwestycji składający się z sądu pierwszej instancji i sądu odwoławczego działających na zasadach tradycyjnych sądów”⁽²⁴⁾. Ma istnieć kodeks postępowania oraz niezależni sędziowie, spełniający rygorystyczne wymagania w zakresie kwalifikacji technicznych i prawnych.

4.5.2 Komitet zachęca do otwartej i przejrzystej debaty. Wyraża w związku z tym ubolewanie, że propozycje te – wobec których sprzeciw wyraziło wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego, uzasadniając, że nie różnią się one zasadniczo od mechanizmu rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem (ISDS), skrytykowanego przez EKES⁽²⁵⁾ – zostały obecnie uwzględnione w umowie o wolnym handlu UE–Wietnam i w zmienionych tekstach CETA bez przeprowadzenia pełnych i należytych konsultacji.

4.6 Ambitna polityka handlowa i inwestycyjna UE potrzebuje wreszcie odpowiednich, dedykowanych i wystarczających zasobów, które umożliwią kontynuację szeregu negocjacji w tym samym czasie, monitorowanie i wdrażanie umów handlowych (w tym dostateczne finansowanie dla monitorowania przez społeczeństwo obywatelskie), jak również prezentowanie handlu szerszej opinii publicznej w pozytywnym świetle. Przyznanie wystarczających zasobów tam, gdzie są najbardziej potrzebne, musi stanowić kluczowy czynnik we wdrażaniu komunikatu „Handel z korzyścią dla wszystkich”, i powinno także uwzględniać rolę, jaką odgrywają misje i delegatury UE w państwach trzecich.

⁽²¹⁾ Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 1.

⁽²²⁾ Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 47.

⁽²³⁾ COM(2015) 80 final.

⁽²⁴⁾ Tamże.

⁽²⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie ochrony inwestorów i rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem w umowach handlowych i inwestycyjnych między UE a państwami trzecimi (Dz.U. C 332 z 8.10.2015, s. 45).

5. Zrównoważony rozwój i wartości UE – klucz do wygrania debaty wewnętrznej

5.1 Jeśli komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” ma przynieść oczekiwane rezultaty, ważne będzie wygranie wewnętrznej, szerokiej debaty w sprawie handlu. Handel i inwestycje stanowią obecnie element debaty publicznej i są postrzegane jako ważne przez szeroki krąg przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, z licznymi przypadkami kwestionowania podstawowych zasad. Wczesniejsze założenia UE, że liberalizacja handlu przyniesie automatycznie korzyści, nie są już akceptowane.

5.2 Komunikat szczegółowo omawia wątpliwości powstałe w trakcie debaty w sprawie TTIP. Wskazano w nim wyraźnie, że „polityka Komisji musi przynosić korzyści całemu społeczeństwu, a oprócz realizacji podstawowych interesów gospodarczych musi wspierać także przestrzeganie europejskich i uniwersalnych norm i wartości, kładąc większy nacisk na zrównoważony rozwój, prawa człowieka, walkę z uchylaniem się od opodatkowania, ochronę konsumenta oraz na odpowiedzialny i sprawiedliwy handel”⁽²⁶⁾. Ważne będą również postanowienia dotyczące zwalczania oszustw i uchylania się od opodatkowania. Pada też obietnica, że „żadna umowa handlowa UE nie będzie prowadzić do niższego poziomu ochrony konsumentów, ochrony środowiska i ochrony socjalnej”⁽²⁷⁾. W związku z ustaleniami konferencji COP 21 wśród poruszonych spraw powinna się znaleźć również kwestia ocieplenia klimatu.

5.3 Komitet z zadowoleniem przyjmuje te zobowiązania, budowane na fundamencie „Globalnego wymiaru Europy”, gdzie stwierdzono, że „[d]ążąc do sprawiedliwości społecznej i spójności na własnym terenie, powinniśmy również propagować nasze wartości, w tym normy społeczne i ochrony środowiska oraz różnorodność kulturową, na całym świecie”⁽²⁸⁾.

5.3.1 Nacisk UE na zrównoważony rozwój wynika częściowo z ogólnego dążenia Unii do promowania i wzmocnienia wspólnej wiary w demokrację, praworządność, prawa człowieka, przejrzystość i przewidywalność. Kluczową rolę odgrywa tu ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianie klimatu, promowanie godnej pracy, zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy oraz szeroki wachlarz kwestii uwzględnionych zarówno w podstawowych konwencjach MOP-u, jak i najważniejszych wielostronnych konwencjach dotyczących ochrony środowiska. Obecnie konieczne jest, by cele zrównoważonego rozwoju także odgrywały tu kluczową rolę.

5.3.2 W większości sektorów, lecz nie w wypadku przemysłu odzieżowego i ceramicznego, cła mają drugorzędne znaczenie w negocjacjach handlowych względem barier i regulacji pozataryfowych – w tym współpracy regulacyjnej. Skutki tej współpracy podają w wątpliwość, kto tak naprawdę na tym korzysta. Jak podkreśla się w komunikacie, bardzo ważne jest, by osiągnąć współpracę regulacyjną bez ograniczania istniejących zabezpieczeń regulacyjnych w kluczowych obszarach, takich jak zdrowie, bezpieczeństwo, środowisko naturalne, warunki pracy i ochrona konsumentów. Kierunek w tej dziedzinie wyznacza rozdział poświęcony środkom sanitarnym i fitosanitarnym w umowie CETA. Należy zagwarantować prawo do regulowania. Konieczne jest unikanie podwójnych standardów.

5.4 Komitet z zadowoleniem przyjmuje wyrażony przez Komisję zamiar ochrony usług publicznych w umowach o wolnym handlu, co jest zgodne ze stanowiskiem EKES-u, Parlamentu Europejskiego i szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego. Uważa, że najlepszym sposobem wdrożenia tej ochrony byłoby korzystanie z pozytywnej listy dotyczącej zarówno dostępu do rynku, jak i traktowania narodowego.

5.5 Wraz z coraz szerzej zakrojoną dyskusją na temat handlu nie można już z góry zakładać ratyfikacji umów handlowych przez Parlament Europejski, biorąc pod uwagę jego rosnące kompetencje i dużo szersze spektrum reprezentowanych poglądów. W związku z tym Komitet oczekuje, że Komisja w negocjacjach handlowych będzie uwzględniać uwagi i obawy wyrażone przez Parlament w jego rezolucjach, ostatnio w tych poświęconych TTIP i TiSA. Ze względu na prawdopodobieństwo, że niektóre umowy o wolnym handlu obejmować będą kompetencje „mieszane”, niezbędna będzie w tych przypadkach ratyfikacja przez parlamenty krajowe. W takich wypadkach ratyfikacja będzie oznaczać w pełni rozliczalną procedurę zgodną z krajowymi postanowieniami konstytucyjnymi. Kluczowe w tym zakresie będą dalsze działania Komisji na rzecz uzyskania poparcia dla takich umów, zarówno na szczeblu UE, jak i państw członkowskich.

⁽²⁶⁾ Zob. przypis 1.

⁽²⁷⁾ Tamże.

⁽²⁸⁾ COM(2006) 567 final, pkt 3.1 ppkt (iii).

5.6 Mocne strony unijnego handlu pozostają jednym z największych atutów UE, lecz istnieje potrzeba stałego powtarzania pozytywnych argumentów na rzecz handlu, a zwłaszcza inwestycji. Konieczne jest zapewnienie opartej na faktach debaty na wysokim poziomie zarówno na szczeblu UE, jak i państw członkowskich, z uwzględnieniem społeczeństwa obywatelskiego, oraz zapewnienie wszystkim zainteresowanym stronom pewności, że zostaną wysłuchane.

5.6.1 Do tej pory szerszy i atrakcyjny wachlarz importowanych produktów, któremu towarzyszyło ograniczenie kosztów związanych z obniżeniem lub wyeliminowaniem ceł, był postrzegany jako dostarczanie konsumentom łatwo dostrzegalnych korzyści, oferowanie większego wyboru i różnorodności. Kwestie takie jak obniżenie kosztów roamingu w sektorze telekomunikacji z partnerami handlowymi pozostają nierozwiązane. Zachęcanie do pozytywnego wydawania pieniędzy przez konsumentów na rynku lokalnym ma kluczowe znaczenie dla powiększania korzyści z liberalizacji handlu w UE, w szczególności w wyniku większego wzrostu gospodarczego i większej liczby miejsc pracy.

5.7 W komunikacie podkreśla się znaczenie handlu dla UE pod względem wzrostu i miejsc pracy, jednak równie ważny jest głos konsumenta, który obawia się potencjalnego obniżenia standardów oraz możliwego śladu środowiskowego.

5.7.1 Konsumenty, którzy w komunikacie „Handel z korzyścią dla wszystkich”⁽²⁹⁾ zostali uznani za beneficjentów eliminacji barier handlowych, muszą mieć zaufanie do globalnego rynku. Aby je uzyskać, polityka handlowa musi być postrzegana jako zgodna ze zrównoważonym rozwojem, w tym z długoterminową stabilnością gospodarczą. Kwestia ta powinna znaleźć pełne odzwierciedlenie w ocenach skutków, które powinny być postrzegane jako wywierające odpowiedni wpływ.

5.7.2 Kluczowe znaczenie ma umieszczenie konsumentów i szerzej rozumianego społeczeństwa obywatelskiego w centrum polityki. Komitet uważa, że bardzo pozytywnym krokiem jest położenie w komunikacie nacisku na to, by polityka handlowa była korzystniejsza dla konsumentów, bardziej otwarta i przejrzysta. Komitet podziela jednak obawę, że nadal nie ma mechanizmów wprowadzających do polityki handlowej zasadę ostrożnościową oraz podejście oparte na ryzyku. Musi to z kolei stanowić integralną część zasady innowacyjności⁽³⁰⁾.

6. Przejrzystość i pogłębianie udziału społeczeństwa obywatelskiego

6.1 Komunikat „Handel z korzyścią dla wszystkich” będzie oceniany pod kątem tego, czy Komisja jest w stanie udowodnić, że w wyniku podpisania umów handlowych nie zostaną obniżone standardy ochrony środowiska, pracy i inne. Będzie musiała także wykazać, że sama ponosi odpowiedzialność w swoich negocjacjach dotyczących handlu i inwestycji oraz odpowiada za realizację swoich twierdzeń dotyczących korzyści dla wszystkich.

6.1.1 Można to osiągnąć wyłącznie poprzez o wiele większe zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego od samego początku.

6.1.2 Komunikat obejmuje potrzebę aktywnej współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, choć nie w tak szerokim zakresie, jak można by oczekiwać. Ze względu na swoją rolę instytucjonalną EKES może pomóc w realizacji tych założeń dzięki regularnej współpracy ze społeczeństwem obywatelskim zarówno wewnątrz UE, jak i poza jej granicami. Musi to obejmować również bezpośrednie konsultacje z partnerami społecznymi w sprawie możliwego wpływu handlu i inwestycji na zatrudnienie.

6.2 W obliczu kontrowersji wokół TTIP w komunikacie w pełni uznano potrzebę przejrzystości. Z zadowoleniem należy przyjąć zobowiązanie do zapewnienia tego samego poziomu przejrzystości wszystkich negocjacji, jaki przewiduje się dla TTIP. W związku z tym Komitet zwraca się do Rady o bezzwłoczne opublikowanie mandatu i dokumentów negocjacyjnych dotyczących umowy o wolnym handlu między UE a Japonią.

6.2.1 Zdaniem Komitetu szczególnie ważne są briefingi dla społeczeństwa obywatelskiego podczas każdej rundy negocjacji. Specjalna grupa doradcza, powołana w celu przygotowania wkładu w miarę postępu negocjacji w sprawie TTIP, również okazała się pomocna. Komitet był rozczarowany, że nie został formalnie włączony w jej działalność. Należy to skorygować w przyszłości.

⁽²⁹⁾ COM(2015) 497 final, pkt 4.1.1.

⁽³⁰⁾ Zob. przypis 5.

6.3 Jednak w komunikacie wyraźnie brakuje wzmianki o istniejących mechanizmach monitorowania przez społeczeństwo obywatelskie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w istniejących umowach handlowych UE oraz o sposobie ich rozwoju i wzmocnienia. Komitet uważa, że mechanizmy egzekwowania muszą mieć zastosowanie również do samych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, i to począwszy od wniosku Komisji w sprawie TTIP.

6.3.1 Jest to rozczarowujące. W odpowiedzi na komunikat „Globalny wymiar Europy” Komitet wezwał do włączenia rozdziału dotyczącego handlu i zrównoważonego rozwoju do każdej kolejnej umowy o wolnym handlu i do odgrywania przez społeczeństwo obywatelskie aktywnej roli monitorującej⁽³¹⁾.

6.3.2 Począwszy od umowy między UE a Koreą Południową z 2010 r., UE zawarła siedem umów handlowych, w których podczas negocjacji zajmował rozdział dotyczący handlu i zrównoważonego rozwoju. Od tego czasu Komitet apeluje o włączenie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju do autonomicznych umów inwestycyjnych⁽³²⁾.

6.3.3 Zdaniem Komitetu dotychczasowy brak jakiegokolwiek szczegółowej oceny tych rozdziałów, ich monitorowania lub ich potencjalnego rozwoju jest sprzeczny z intencją Komisji, pod innymi względami bardzo pozytywną, zmierzającą do dalszego promowania ambitnych i innowacyjnych rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w unijnych umowach handlowych i inwestycyjnych wraz z określonymi w nich przepisami materialnymi.

6.3.4 Każda z takich umów zawiera różne wspólne mechanizmy monitorowania przez społeczeństwo obywatelskie wdrażania tych rozdziałów. Mamy obecnie wystarczające doświadczenie i wyciągnięte z nich wnioski, które mogą posłużyć do refleksji i sformułowania jasnych, pozytywnych zaleceń na przyszłość.

6.3.5 Mechanizmy te posiadają duży potencjał i mogą zapewnić w stosownych przypadkach wymierne rezultaty pod względem pozytywnego wpływu handlu i inwestycji. Stanowią one ważny kanał dialogu i współpracy ze społeczeństwem obywatelskim z krajów partnerskich, lecz wymagają także czasu, wysiłków i budowania zdolności, aby stały się w pełni sprawne i skuteczne, zwłaszcza w krajach, w których model obywatelskiego i społecznego dialogu różni się od unijnego. Istniejące kontakty EKES-u pomogły utworzyć wewnętrzne grupy doradcze.

6.4 W miarę jak wzrasta liczba takich organów, pojawiają się rzeczywiste wyzwania związane z zapewnieniem zrównoważonej reprezentacji każdej grupy w wewnętrznych grupach doradczych, co skutkuje poważnymi opóźnieniami.

6.4.1 Wśród innych nawracających problemów należy wymienić:

- ograniczenia zdolności stosownych organizacji: konieczna jest lepsza promocja zarówno wśród krajów partnerskich, jak i podmiotów społeczeństwa obywatelskiego,
- potrzebę wpisania do tekstów umów kwestii wspólnych posiedzeń wewnętrznych grup doradczych UE oraz krajów partnerskich w celu wymiany doświadczeń i ustanowienia wspólnych poziomów odniesienia na potrzeby monitorowania,
- odpowiednie finansowanie udziału społeczeństwa obywatelskiego: powinno to obejmować również szersze działania, w tym seminaria lub badania, które przyczynią się do realizacji celów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

6.4.2 Ponadto Komitet zaleca rozszerzenie uprawnień wewnętrznych grup doradczych, aby obejmowały wszelkie kwestie będące przedmiotem zainteresowania społeczeństwa obywatelskiego, z uwzględnieniem współpracy regulacyjnej, rozdziałów dotyczących MŚP bądź postanowień związanych z prawami człowieka.

Bruksela dnia 28 kwietnia 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS

⁽³¹⁾ Dz.U. C 211 z 19.8.2008, s. 82.

⁽³²⁾ Dz.U. C 268 z 14.8.2015, s. 19.